

Elever med funktionshinder

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 36 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003.

Motionsyrkandena avser frågor om bl.a. den kommunala skolans kvalitet för barn med funktionshinder, grundskoletidens längd, skolans tillgänglighet för funktionshindrade elever, rätten för elever till särskilt stöd, utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder, stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter, särskolans personkrets och grunden för särskoleplacering, upphävande av beslut att avveckla vissa specialskolor, gymnasieutbildningen för döva och hörselskadade, inrättande av ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med ytterligare funktionshinder, rätt för utvecklingsstörda till vuxenutbildning samt kostnader för utbildningstolkning.

Utskottet föreslår avslag på samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående utredningar och till utredningsförslag som är under beredning inom Regeringskansliet.

I betänkandet finns reservationer från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet. Därtill finns två särskilda yttranden från Vänsterpartiet respektive Centerpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	6
Stöd för elever med funktionshinder i grundskolan.....	6
Elever i särskolan	11
Skola för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt grav tal- och språkstörning	13
Fortsatt skolgång för elever med funktionshinder	15
Utbildning för ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning.....	16
Utbildningstolkning inom vuxenutbildningen	17
Reservationer.....	19
1. Skolans kvalitet för barn med funktionshinder (punkt 1) – m, kd, c.....	19
2. Grundskoletidens längd (punkt 2) – m, fp, c	19
3. Tillgänglighet för funktionshindrade elever (punkt 3) – fp	20
4. Rätten för elever till särskilt stöd (punkt 4) – kd	20
5. Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (punkt 5) – fp.....	21
6. Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (punkt 5) – kd	22
7. Stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter (punkt 7) – fp, c	22
8. Särskolan som egen skolform (punkt 8) – m, fp	23
9. Grund för särskoleplacering (punkt 9) – m, kd.....	23
10. Rätten till omprövning av särskoleplacering (punkt 10) – kd.....	24
11. Särskolans personkrets (punkt 11) – kd.....	25
12. Upphävande av beslut att avveckla specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav tal- och språkstörning (punkt 12) – m, fp, kd, c.....	25
13. Gymnasiutbildning för döva och hörselskadade (punkt 13) – fp	26
14. Inrättande av ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder (punkt 14) – m, fp, kd, c.....	26
15. Särskoleelevers fortsatta utbildning (punkt 15) – kd	27
16. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning (punkt 16) – fp, kd, c	27
17. Kostnader för utbildningstolkning (punkt 17) – m, kd	28
18. Kostnader för utbildningstolkning (punkt 17) – fp	28
Särskilda yttranden.....	30
1. Rätten för elever till särskilt stöd (punkt 4) – c.....	30
2. Särskolan som egen skolform (punkt 8) – v	30
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skolans kvalitet för barn med funktionshinder

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub220 yrkandena 4 och 5.

Reservation 1 (m, kd, c)

2. Grundskoletidens längd

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub220 yrkande 6.

Reservation 2 (m, fp, c)

3. Tillgänglighet för funktionshindrade elever

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub332,
2003/04:Ub388 yrkande 5 och
2003/04:Ub493.

Reservation 3 (fp)

4. Rätten för elever till särskilt stöd

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub439 yrkande 9 och
2003/04:So497 yrkande 3.

Reservation 4 (kd)

5. Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub225,
2003/04:Ub377 yrkande 6,
2003/04:Ub439 yrkande 10 och
2003/04:So504 yrkande 25.

Reservation 5 (fp)

Reservation 6 (kd)

6. Stöd till elever med epilepsi

Riksdagen avslår motion
2003/04:So410 yrkande 3.

7. Stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub392 yrkande 9 och
2003/04:Ub454.

Reservation 7 (fp, c)

8. Särskolan som egen skolform

Riksdagen avslår motion
2003/04:So504 yrkande 30.

Reservation 8 (m, fp)

9. Grund för särskoleplacering

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub377 yrkandena 2 och 3.

Reservation 9 (m, kd)

10. Rätten till omprövning av särskoleplacering

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub377 yrkande 1.

Reservation 10 (kd)

11. Särskolans personkrets

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub377 yrkande 4 och
2003/04:Ub413.

Reservation 11 (kd)

12. Upphävande av beslut att avveckla specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive gravtal- och språkstörning

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub220 yrkandena 2 och 3,
2003/04:Ub258 yrkande 1,
2003/04:Ub367 yrkande 15,
2003/04:Ub377 yrkande 8,
2003/04:Ub391 yrkande 17 och
2003/04:So504 yrkande 29.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

13. Gymnasieutbildning för döva och hörselskadade

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub367 yrkande 16.

Reservation 13 (fp)

14. Inrättande av ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub391 yrkande 18.

Reservation 14 (m, fp, kd, c)

15. Särskoleelevers fortsatta utbildning

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub377 yrkande 5.

Reservation 15 (kd)

16. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub377 yrkande 7,
2003/04:Ub391 yrkande 19 och
2003/04:So575 yrkande 7.

Reservation 16 (fp, kd, c)

17. Kostnader för utbildningstolkning

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub211 och
2003/04:So575 yrkande 5.

Reservation 17 (m, kd)

Reservation 18 (fp)

Stockholm den 18 mars 2004

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Ulf Nilsson (fp), Inger Lundberg (s), Sten Tolgfors (m), Agneta Lundberg (s), Inger Davidsson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Anna Ibrisagic (m), Louise Malmström (s), Sofia Larsen (c), Sören Wibe (s), Tobias Billström (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s), Axel Darvik (fp) och Lennart Gustavsson (v).

Utskottets överväganden

Stöd för elever med funktionshinder i grundskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör den kommunala skolans kvalitet för barn med funktionshinder, grundskoletidens längd, skolans tillgänglighet för funktionshindrade elever, rätten för elever till särskilt stöd och särskilda insatser för vissa grupper av funktionshindrade elever. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande bestämmelser, Skollagskommitténs förslag och uppdraget till den s.k. Skolansvarsutredningen.

Jämför *reservationerna 1 (m, kd, c), 2 (m, fp, c), 3 (fp), 4 (kd), 5 (fp), 6 (kd) och 7 (fp, c) samt särskilt yttrande 1 (c).*

Motioner och utskottets ställningstaganden

I motion 2003/04:Ub220 (m) begärs en parlamentarisk **utredning om** den kommunala **skolans kvalitet när det gäller barn med funktionshinder** (yrkande 4). Kvaliteten bör granskas med avseende på både undervisningen och den sociala situationen. Motionären anser att det finns brister i dagens skola för funktionshindrade barn (yrkande 5). Som exempel på problem i dessa barns skolsituation nämns brist på speciallärare, socialt utanförskap, skolmiljöer som inte är fullt handikappanpassade och få möjligheter att välja skola. Ju svårare ett barns funktionshinder är, desto sämre klarar kommunerna av att möta barnets behov, hävdar motionären.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena med hänvisning till följande.

Specialpedagogiska institutet redovisade i december 2002 ett regeringsuppdrag att kartlägga och analysera kommuners förutsättningar att ordna undervisning för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt tal- och språkstörda elever (dnr 04-02/1500).

Institutets undersökning genomfördes under hösten 2002 i tre kommuner för målgruppen elever med synskada och ytterligare funktionshinder och i elva kommuner för målgruppen elever med grav tal- och språkstörning. Kartläggningen visar sammanfattningsvis att det i dag finns många goda exempel på utbildning av hög kvalitet, men att skolsituationen för berörda elevgrupper varierar starkt mellan olika kommuner. Det finns dock en medvetenhet och ett intresse i kommunerna för att arbeta med utveckling av utbildningen och öka kvaliteten för målgrupperna. Kommunerna uttrycker behov av olika insatser från Specialpedagogiska institutet, alltifrån stöd, handledning och kompetensutveckling till utredning och visstidsplacering av elever.

Socialstyrelsen har samtidigt haft regeringens uppdrag att kartlägga på vilket sätt landstingens barn- och ungdomshabilitering är tillgänglig för barn och ungdomar i olika åldrar med olika funktionshinder. I en rapport våren 2003 (2003-103-2) konstaterar Socialstyrelsen att tillgången till habilitering är ojämnt fördelad, både mellan olika delar i landet och mellan olika grupper av funktionshinder. Grupper som vanligen har tillgång till habilitering är barn och ungdomar med utvecklingsstörning, med rörelsehinder och med neurologiska skador och sjukdomar. Barn och ungdomar med brister i tillgång till habilitering är framför allt de med funktionsnedsättningar till följd av ADHD, autismliknande tillstånd och autism. Barn med flera funktionshinder, medicinska funktionshinder och vissa kommunikationshinder, t.ex. synskada och talsvårigheter, får inte heller sina behov av habilitering tillräckligt väl tillgodosedda.

Därefter har regeringen i regleringsbrev för budgetåret 2004 uppdragit åt Specialpedagogiska institutet att i samarbete med Socialstyrelsen, Skolverket och Specialskolemyndigheten intensifiera arbetet för att tydliggöra ansvarsfördelningen samt effektivisera samverkan mellan olika huvudmän när det gäller stödet till barn och ungdomar med omfattande funktionshinder. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 maj 2005. Ett motsvarande regeringsuppdrag har lämnats i regleringsbrevet för Socialstyrelsen.

Utskottet vill påminna om att den statliga kvalitetsgranskningen förstärkts i och med att Skolverkets uppgifter fr.o.m. den 1 mars 2003 renodlats till att avse utbildningsinspektion och tillsyn (förordning 2002:1160). En huvuduppgift för verket är således att genom utbildningsinspektion återkommande granska kvaliteten i skolväsendet och ha tillsyn över kommunala och fristående skolor.

Grundskoletidens längd bör vara flexibel och kunna anpassas efter varje barns behov. Det framhålls i motion 2003/04:Ub220 (m) yrkande 6. Enligt motionen måste barn med funktionshinder få utvecklas i sin egen takt. Många barn med svåra funktionshinder har på grund av dessa inte kommit så långt i sin utveckling som man skulle vänta sig med hänsyn till deras fysiska ålder. Så länge barnen lär sig och utvecklas bör de kunna få gå kvar i grundskolan.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Enligt 3 kap. 10 § skollagen (1985:1100) upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller 16 år eller, om barnet fullgör skolplikten i specialskolan, 17 år. Om en elev i grundskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, skall eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde (4 kap. 10 §). Motsvarande bestämmelse finns för elever i specialskolan som inte är utvecklingsstörda (7 kap. 6 §).

1999 års skollagskommitté föreslår i sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121) en gemensam bestämmelse för de olika skolformerna om rätt att fullfölja utbildningen under ytterligare två år efter det att skolplikten upphört (förslaget 4 kap. 9 §). För grundskolan och special-

skolan uppställs som villkor härför att eleven inte har nått upp till kunskapsmålen för skolformen. Något motsvarande krav finns inte för grundsärskolan.

Skollagskommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet finner inte skäl att föreslå något uttalande från riksdagen med anledning av motionsyrkandet.

Folkpartiet betonar i motion 2003/04:Ub388 yrkande 5 att det måste bli besvärligare för kommuner att strunta i skolans *tillgänglighet för funktionshindrade elever*. Kommuner skall tvingas att betala böter om de inte ser till att dessa elever kan tillgodogöra sig undervisningen. Elever som finner bättre service i en annan kommun skall få utbildningen där bekostad av hemkommunen.

I motion 2003/04:Ub332 (s) begärs att funktionshindrade elevers rättigheter i en skola för alla tydligt skall markeras. Motionärerna relaterar rapporter om att eleverna utestängs från vissa lektioner och aktiviteter, t.ex. idrott och skolresor. De framhåller att det finns goda intentioner och målformuleringar, men det måste ställas krav på att dessa uppfylls och förverkligas. Elever med funktionshinder skall skyddas från alla former av diskriminering och utestängande.

Idrotten i skolan för barn med funktionshinder uppmärksammas i motion 2003/04:Ub493 (s). Motionären hänvisar till att det i en rapport 2002 från Barnombudsmannen framgår att elever med rörelsehinder ofta blir avskilda från klassen i samband med bl.a. friluftsdagar och idrott. Om den integrerade skolan skall fungera och vara värd namnet, måste idrottsämnet bli ett ämne för alla, påpekar motionären. Mycket mer borde gå att göra från skolans sida med stöd av specialpedagogisk kompetens med inriktning på motorik. Inom handikappidrotten finns också idéer och erfarenheter. Regeringen bör ta ett initiativ i frågan.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena med hänvisning till pågående utredning.

Regeringen har i september 2003 tillsatt en särskild utredare för att ta fram förslag till lagstiftning om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling inom skolväsendet, den s.k. Skolansvarsutredningen.

Utgångspunkten för utredningen är att skydd skall finnas mot diskriminering på grund av bl.a. funktionshinder. Överträdelse av förbud skall sanktioneras. Utredaren skall lämna förslag till regler som främjar lika rättigheter och motverkar diskriminering inom såväl kommunala som fristående skolor, förskolor och skolbarnsomsorg. Ett delbetänkande som innehåller lagförslag skall redovisas senast den 30 april 2004.

I direktiven (dir. 2003:114) för Skolansvarsutredningen anges särskilt att utredaren skall se över hur ett skydd mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet och användbarhet av lokaler kan utformas inom de utbildningsområden som omfattas av uppdraget. Arbetet skall utgöra underlag för Diskrimineringskommitténs (N 2002:06) fortsatta överväganden.

Utskottet förutsätter att ett ökat skydd mot diskriminering av funktionshindrade elever också får genomslag i skolans verksamhet med idrottsliga

aktiviteter. Som framhålls i en av motionerna finns både idéer och erfarenheter inom handikappidrotten som kan tas till vara.

Enligt Kristdemokraterna i motion 2003/04:Ub439 yrkande 9 om **rätten för elever till särskilt stöd** måste elever med funktionshinder och mindre synliga handikapp, t.ex. neurologiska handikapp, få den hjälp och den uppmärksamhet som deras speciella handikapp kräver. Skolans personal måste tydligt meddela hur resurserna ser ut. I motionen lyfts fram att barn och ungdomar med funktionshinder så långt det är möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun. Barn med olika handikapp måste tillförsäkras tillgång till anpassade läromedel, och barn med grav hörselskada måste tillerkännas behov av teckenspråklärare.

Centerpartiet anser, enligt motion 2003/04:So497 yrkande 3, att skollagen är tydlig när det gäller skolans skyldighet att stödja barn med svårigheter i skolan. Däremot finns det i praktiken inga tydliga kriterier på vad som ingår i rätten till stöd och ingen faktisk möjlighet att utkräva denna rätt eller pröva den i domstol. Bestämmelserna borde i högre grad ge den enskilda eleven laglig rätt att få sina stödbehov utredda och tillgodosedda. En översyn av reglerna behövs.

Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder, dvs. elever med diagnosen ADHD, DAMP eller Aspergers syndrom, tas upp i flera motioner.

Folkpartiet begär i motion 2003/04:So504 yrkande 25 att regeringen låter utarbeta ett handlingsprogram för barn med neuropsykiatriska funktionshinder. Motionärerna framhåller att om dessa barn inte får det bemötande de behöver kan ytterligare psykiska problem förvärra deras situation. Motionärerna hävdar också att risken för framtida brottslighet är större än normalt för barn med neuropsykiatriska funktionshinder. Mer kunskap om funktionshindret behövs hos både skolpersonal och föräldrar, och nya kunskaper måste tillämpas.

I motion 2003/04:Ub377 yrkande 6 erinrar Kristdemokraterna om att kännetecknande för barn med ADHD, DAMP och Aspergers syndrom är deras bristande förmåga att hantera sociala relationer. Koncentrationssvårigheter och hyperaktivitet är andra kännetecken. Som Skolverket visat i en rapport står de s.k. bokstavsbarne för en stor del av ökningen av antalet barn i särskolan, trots att de oftast har intellektuell förmåga att klara av grundskolan. Detta är enligt motionärerna olyckligt. Metoder och former måste utvecklas för att möta dessa barns individuella behov, t.ex. satsningar på små undervisningsgrupper inom grundskolan. Den pågående särskoleutredningen bör få ett utökat uppdrag i syfte att se över utbildningen för de s.k. bokstavsbarne.

En utredning kring skolgången för barn med diagnosen ADHD, DAMP eller Aspergers syndrom förordas i motion 2003/04:Ub225 (kd).

Kristdemokraterna hänvisar i motion 2003/04:Ub439 yrkande 10 till att metoder för att möta de s.k. bokstavsbarne behov bör kunna utvecklas av Centrum för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet som har specialkunskaper på området.

Enligt motion 2003/04:So410 (s) yrkande 3 är det viktigt att de kognitiva effekter som *epilepsi* kan medföra för barn och ungdomar blir kända och beaktas i skolans praktiska pedagogik. Dessa elevers behov av hjälp och stöd i skolsituationen kan inte nog betonas.

Centerpartiet vill i motion 2003/04:Ub392 yrkande 9 att regeringen tillsätter en utredning för att ge *elever i grundskolan med läs- och skrivsvårigheter* samma rätt till stöd som i dag garanteras studerande inom den högre utbildningen. Det kan handla om extra undervisning, specialundervisning, särskilda hjälpmedel, muntliga prov, särskild hjälp vid prov etc., men framför allt måste individuella studieplaner göras upp.

Enligt motion 2003/04:Ub454 (s) är stödet i grundskolan för bl.a. dyslektiker bristfälligt. Motionärerna menar att det är lättare för en dyslektiker att få hjälp och stöd under exempelvis universitetsstudier än i grundskolan. Regeringen bör överväga en översyn av stödet till elever med särskilda behov.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden om rätt för elever till särskilt stöd med hänvisning till följande.

Särskilt stöd skall enligt skollagen (1985:1100) ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Rektor skall se till att ett åtgärdsprogram utarbetas där eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta i utarbetandet av programmet. Elever och vårdnadshavare har också rätt att initiera ett sådant åtgärdsprogram. Det är kommunens och skolans ansvar att ordna en god undervisning utifrån varje elevs behov och förutsättningar.

Den nya lärarutbildningen som infördes fr.o.m. den 1 juli 2001 innebär att alla lärarstuderande får utbildning i specialpedagogik inom det allmänna utbildningsområdet. Studenterna kan också välja inriktning och/eller specialisering inom specialpedagogik.

Råd och stöd i specialpedagogiska frågor lämnas till kommuner och skolor av Specialpedagogiska institutet. Vidare har Myndigheten för skolutveckling, som inrättades den 1 mars 2003, i uppdrag att stödja kommuner och skolor i deras arbete med skolutveckling, bl.a. vad avser elever i behov av särskilt stöd.

I regeringens kvalitetsprogram för skolan *Alla skolor ska vara bra skolor* har aviserats att krav på individuella utvecklingsplaner för alla elever skall införas i grundskoleförordningen 2004.

Skollagskommittén föreslår i sitt betänkande (SOU 2002:121 s. 336 f.) att den nya skollagen – utöver en generell regel om lärande och personlig utveckling – också skall innehålla bestämmelser om särskilt stöd. Förslaget stärker elevens rätt och innebär enhetliga och tydligare regler. Samtidigt beskriver det en arbetsprocess som rektor är skyldig att följa. Processen kan sammanfattas i följande steg: att uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd, att utreda, att dokumentera, att åtgärda samt att följa upp och utvärdera. Liksom i dag skall elev och vårdnadshavare ges en aktiv roll vid utarbetandet av åtgärdsprogrammet. Kommittén förutsätter att den specialpedagogiska kompetensen blir väl företrädd i den process kommittén föreslår för att ele-

vers behov av särskilt stöd skall kunna tillgodoses på bästa möjliga sätt. Beslut om särskilt stöd skall enligt förslaget kunna överklagas.

Beredningen inom Regeringskansliet av Skollagskommitténs förslag bör enligt utskottets mening avvaktas.

Merparten av de s.k. bokstavsbarnen tillhör grundskolans målgrupp. Utskottet anser det inte motiverat att uppdraget till utredningen om översyn av utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning (Carlbeck-kommittén), till vilken utskottet återkommer i det följande, skall vidgas till att omfatta även elever i behov av särskilt stöd i grundskolan.

Elever i särskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör särskolan och särskoleplacering mot bakgrund av pågående översyn av utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning i en parlamentarisk kommitté (Carlbeck-kommittén).

Jämför *reservationerna 8 (m, fp), 9 (m, kd), 10 (kd) och 11 (kd) samt särskilt yttrande 2 (v).*

Motioner

Folkpartiet begär i motion 2003/04:So504 yrkande 30 ett tillkännagivande till regeringen om att **skolformen särskola** skall finnas kvar, för att garantera elever med utvecklingsstörning möjlighet till undervisning som är anpassad efter deras behov.

I motion 2003/04:Ub377 efterfrågar Kristdemokraterna en tydligare reglering av vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till **grund för särskoleplacering** (yrkande 2). Rutinerna för inskrivning bör ses över och ett regelverk tas fram. Motionärerna påpekar att med minskade resurser för stödundervisning och extra hjälp till svaga elever i grundskolan kan en lösning för skolhuvudmannen vara att i stället placera en elev i särskolan. De understryker att placering av barn i särskola inte får styras av resursbrist i grundskolan (yrkande 3).

Kristdemokraterna vill också i motionen att det skall införas en **rätt till omprövning** av särskoleplacering (yrkande 1). Motionärerna hävdar att omprövning endast sker i de fall då aktiva engagerade föräldrar kräver en sådan. Särskilt för barn i gränszonen för särskoleplacering bör det vara naturligt att omprövning görs efter några år.

Kristdemokraterna framhåller i samma motion, 2003/04:Ub377, att **särskolans personkrets** är och skall vara barn med intellektuell utvecklingsstörning (yrkande 4). I många kommuner tolkas begreppet utvecklingsstörning allt vidare. Denna utveckling är oacceptabel, anför Kristdemokraterna. Särskolan

får inte bli en skola för alla barn som av olika anledningar har det svårt i skolan.

Enligt motion 2003/04:Ub413 (s) ökar andelen barn med funktionshinder som har en icke-svensk bakgrund i landets särskolor och specialsolor. Orsaken till ökningen är man okunnig om. Barnens föräldrar upplever sig dubbelt utsatta, på grund av sin exilsituation och som föräldrar till barn med funktionshinder. Det enda stöd som finns i dag är en särskild konsulent för frågor som berör elever med utländsk bakgrund och funktionshinder. Detta är inte tillräckligt, framhåller motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på samtliga motionsyrkanden mot bakgrund av pågående utredning om särskolan.

Regeringen har våren 2002 tillsatt en parlamentarisk kommitté för att se över utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning, den s.k. Carlbeck-kommittén (dir. 2001:100, tilläggsdir. 2003:32). Kommitténs övergripande uppdrag är att föreslå hur utbildningen för olika åldersgrupper med utvecklingsstörning skall utformas i framtiden när det gäller mål, innehåll och organisation. Också frågor som rör personalens kompetens skall utredas.

Enligt de ursprungliga direktiven skulle kommittén arbeta med två parallella alternativ, nämligen att särskolan och särvux kvarstår alternativt upphör som egna skolformer. I tilläggsdirektiven 2003 ändrades uppdraget till att enbart avse alternativet att särskolan och särvux skall vara kvar som egna skolformer.

Kommittén skall slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2004. Ett delbetänkande har lämnats i april 2003, *För den jag är – om utbildning och utvecklingsstörning* (SOU 2003:35), med bl.a. en analys av hur den utbildning och den undervisning som i dag ges till barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning svarar mot deras behov och förutsättningar.

Enligt delbetänkandet kommer kommittén i sitt fortsatta arbete att återkomma till frågorna om särskolans personkrets och de stora skillnaderna mellan kommuner när det gäller andelen elever i särskola. Kommittén kommer också att arbeta vidare med frågor som rör brister i utredningsförfarandet inför mottagandet i särskolan. I detta sammanhang finns det anledning för kommittén att särskilt uppmärksamma den relativt stora andelen barn med invandrabakgrund i särskolan. Tyngdpunkten i det fortsatta arbetet kommer dock att ligga på att diskutera och analysera förutsättningarna för att barn och ungdomar med begåvningsmässiga funktionshinder skall få en så bra skolgång som möjligt och bästa tänkbara förutsättningar för en kunskapsmässig och social utveckling.

Utskottet vill därutöver erinra om att Skolverket i juni 2001 meddelade *Allmänna råd om rutiner för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan* (SKOLFS 2001:23). De allmänna råden rör den kommunala handläggningen av ärenden om mottagande i särskola, vilket underlag

som behövs för bedömning om mottagande och hur information och samverkan med hemmet bör gå till under utredningsprocessen. Vidare rör de allmänna råden den kommunala beslutsfunktionen och innehållet i besluten samt hanteringen i tveksamma fall.

Skola för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt grav tal- och språkstörning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör upphävande av beslut att avveckla specialskolor. Utskottet anser inte att riksdagen skall ändra sitt tidigare ställningstagande. Vidare hänvisar utskottet till att en förordning om visstidsutbildning vid resurscenter övervägs inom Regeringskansliet.

Jämför *reservation 12 (m, fp, kd, c)*.

Motioner

Moderata samlingspartiet hävdar i motion 2003/04:Ub258 yrkande 1 att staten har ett särskilt ansvar när det gäller skolan för elever med funktionshinder. Beslutet att avveckla specialskolor, som Ekeskolan och Hällsboskolan, bör därför upphävas. Statens huvudmannaskap för dessa skolor bör kvarstå. När en statligt garanterad rätt att välja skola införts för elever med funktionshinder kan en annan huvudman vara ett alternativ för landets specialskolor. Föräldrar och skolans medarbetare får då ekonomiska möjligheter att driva skolan under statlig kvalitetstillsyn. Med motsvarande motivering begärs i motion 2003/04:Ub220 (m) ett riksdagsuttalande om att beslutet att stänga Ekeskolan och Hällsboskolan skall upphävas (yrkandena 2 och 3).

Enligt Folkpartiet i motion 2003/04:Ub367 yrkande 15 skall elever med flerfunktionshinder ha möjlighet att välja att gå i statliga specialskolor. I motionen hänvisas till att Folkpartiet sade nej till nedläggningen av specialskolorna för flerhandikappade barn och ungdomar. Partiet har också krävt att ett särskilt statligt bidrag skall följa dessa svårt handikappade elever. Motionärerna betonar att staten skall ha ansvar för att elever med flerfunktionshinder får lika möjligheter till omvårdnad och utbildning, oavsett var i landet de bor. I Folkpartiets motion 2003/04:So504 yrkande 29 stryks under att statliga specialskolor skall vara ett alternativ för multihandikappade elever.

Även Kristdemokraterna lyfter fram behovet av specialskolor för funktionshindrade barn, i motion 2003/04:Ub377 yrkande 8. Motionärerna åberopar en undersökning som gjorts av Unga synskadade och som visar bl.a. att integreringen av gravt synskadade elever i den vanliga skolan i många avseenden inte fungerar tillfredsställande. Enligt motionen behövs insatser både för att stärka de kommunala skolor som har funktionshindrade barn integre-

rade och för att skapa tillräcklig tillgång på specialskolor för de barn och föräldrar som så önskar.

Centerpartiet förordar i motion 2003/04:Ub391 yrkande 17 att beslutet att stänga den fasta skoldelen på Ekeskolan skall omprövas. Utgångspunkten för en politik för funktionshindrade barn och ungdomar borde vara deras egna upplevelser av situationen, framhåller motionärerna. Barnen skall ha en rättighet och inte en skyldighet att gå integrerat i den vanliga skolan. Segregation kan vara något positivt, när den är självvald.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena.

Riksdagen beslutade hösten 1999 att elever med synskada respektive grav språkstörning inte längre skall tillhöra den statliga specialskolans målgrupp (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 14). Det innebär att riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag om en successiv avveckling av de fasta skoldelarna vid de statliga riksskolorna Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna och en samtidig utbyggnad av resurscenterverksamheten vid skolorna.

Frågan om omprövning av nämnda beslut har därefter återkommande behandlats av riksdagen, senast våren 2003 (bet. 2002/03:UbU8). Utskottet finner inte heller nu skäl för riksdagen att ändra sitt tidigare ställningstagande. Särskilt vill utskottet framhålla den pågående utvecklingen av verksamheten vid resurscentren.

En av regeringen tillsatt särskild utredare överlämnade i november 2002 betänkandet *Visstidsutbildning vid statliga resurscenter* (SOU 2002:106). Visstidsutbildning ges i dag vid Ekeskolan i Örebro, för elever med synskada och ytterligare funktionshinder, och Hällsboskolan i Sigtuna, för elever med grav språkstörning. Dessa tidigare specialskolor är nu resurscenter inom Specialpedagogiska institutet.

Syftet med visstidsutbildning är att ge ett specialpedagogiskt stöd så att eleven på längre sikt skall kunna återvända till sin hemskola och få en fullgod utbildning i närheten av hemmet. De elever som undervisas vid resurscenter är fortfarande elever i sina respektive hemkommuner.

Utredaren föreslår en ny förordning om visstidsutbildning. Elevens vårdnadshavare skall kunna göra ansökan och Specialpedagogiska institutets styrelse beslutar om eleven skall tas emot. Vårdnadshavaren skall ha rätt att överklaga ett beslut till Skolväsendets överklagandenämnd. En visstidsutbildning skall fortgå under minst en termin. Om fortsatt behov finns efter den beslutade tiden kan en förnyad ansökan göras. En elev kan fortsätta i visstidsutbildning under hela den obligatoriska skolgången.

Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet pågår arbete inom departementet med en sådan förordning om visstidsutbildning. Avsikten är att förordningen skall kunna träda i kraft den 1 juli 2004.

Fortsatt skolgång för elever med funktionshinder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om statsbidrag till fler gymnasieskolor för döva och hörselskadade ungdomar och om inrättande av ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med flerfunktionshinder.

Jämför *reservationerna 13 (fp)* och *14 (m, fp, kd, c)*.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Enligt Folkpartiet i motion 2003/04:Ub367 yrkande 16 bör regeringen se över om statliga bidrag kan ges till **gymnasieutbildning för döva och hörselskadade** elever på fler platser än i Örebro. Motionärerna påpekar att många av de elever som nu åker till Örebro hellre skulle vilja få undervisning närmare hemmet.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Från anslaget 25:7 *Särskilda insatser på skolområdet* utgår bidrag till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH).

Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet är frågan om bidrag till ytterligare gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever aktualiserad inom departementet. Ärendet bereds för närvarande.

Centerpartiet förordar i motion 2003/04:Ub391 yrkande 18 att ett **riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder** inrättas vid Ekeskolan. Dessa ungdomar saknar i dag tillräckligt bra möjligheter till fortsatta studier efter den obligatoriska skolan, framhåller motionärerna. Resultatet blir att mycket få av dem studerar vidare, vilket är fel. Också unga med svåra funktionshinder bör ha rätt att kunna gå vidare i sin utbildning och utvecklas i sin egen takt, oavsett ålder.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Frågan om en riksgymnasieverksamhet för synskadade elever med flerfunktionshinder har avslagits av riksdagen vid ett flertal tillfällen sedan hösten 1999 (senast i bet. 2002/03:UbU8). Utskottet anser nu liksom då att det naturliga alternativet för dessa elever är den reguljära gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan på hemorten eller inom samverkansområdet.

I betänkandet *Visstidsutbildning vid statliga resurscenter* (SOU 2002:106) anger den särskilde utredaren att han inte bedömer det som rimligt att resurscentren skall bygga upp en verksamhet med gymnasieutbildning för elever i gymnasieåldrarna. Utredaren anser dock att Specialpedagogiska institutet bör få i uppdrag att kartlägga och redovisa om det finns behov av utbildning vid resurscenter hos elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Utbildning för ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om särskoleelevers fortsatta utbildning och om utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Utskottet hänvisar till pågående översyn inom den s.k. Carlbeck-kommittén.

Jämför reservationerna 15 (kd) och 16 (fp, kd, c).

Motioner

Kristdemokraterna begär i motion 2003/04:Ub377 yrkande 5 ett riksdagsuttalande om att de hinder som finns för **särskoleelevers fortsatta utbildning** bör undanröjas. Det får enligt dem inte vara omöjligt för en särskoleelev att studera på ett nationellt program i den vanliga gymnasieskolan om eleven har den kompetens som krävs; särskilt som det allt oftare är barn utan direkt utvecklingsstörning som placeras i särskola. Den sittande särskoleutredningen bör se över detta problem.

Enligt Folkpartiet i motion 2003/04:So575 yrkande 7 bör regeringen återkomma till riksdagen med ett lagförslag om rätt till **vuxenutbildning för utvecklingsstörda**. Det är enligt motionärerna svårt att förstå att utvecklingsstörda vuxna skall ha mindre rätt till vuxenutbildning på grundläggande nivå än andra vuxna.

I motion 2003/04:Ub377 yrkande 7 tar Kristdemokraterna också upp frågan om rätt till utbildning inom särvux. De framhåller att vuxna med en utvecklingsstörning eller som av andra skäl har gått i särskolan inte har lika rätt till grundläggande utbildning som andra vuxna har. Detta är en brist i skollagstiftningen. Rätten till grundläggande vuxenutbildning bör gälla alla.

Centerpartiet framför i motion 2003/04:Ub391 yrkande 19 att personer med särskola som bakgrund bör ha tillträde till vuxenutbildning efter samma principer som övriga vuxna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena.

Enligt direktiven till kommittén för översyn av utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning, den s.k. Carlbeck-kommittén, skall kommittén utreda hur samverkan mellan skolformer för elever med utvecklingsstörning och övriga skolformer kan öka. I detta ingår att belysa vilka hinder för ökad samverkan som finns i nuvarande system samt föreslå hur dessa hinder kan undanröjas. Kommittén skall vidare se över utbildningen i särvux.

Carlbeck-kommittén överlämnade i april 2003 delbetänkandet *För den jag är – om utbildning och utvecklingsstörning* (SOU 2003:35). Delbetänkandet

är en beskrivning och kartläggning av hur utbildningen för barn, ungdomar och vuxna ser ut i dag. Kommittén konstaterar bl.a. att utbildningen inom särvux erbjuds i alldeles för liten omfattning och att resurstilldelningen till särvux är påfallande låg, både i reella tal och i förhållande till satsningarna på övrig vuxenutbildning. Skillnaderna mellan kommunerna är också mycket stora. Den lägesbeskrivning som redovisas i delbetänkandet kommer enligt kommittén att ligga till grund för de förslag som kommittén skall presentera i sitt slutbetänkande i oktober 2004.

Resultatet av utredningsarbetet bör enligt utskottets mening inväntas.

Utbildningstolkning inom vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kostnader för utbildningstolk för döva och hörselskadade inom vuxenutbildningen. Utskottet hänvisar till att en särskild utredare tillsatts för att göra en översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket.

Jämför *reservationerna 17 (m, kd)* och *18 (fp)*.

Motioner

Enligt Folkpartiet i motion 2003/04:So575 yrkande 5 bör staten svara för de kostnader som uppstår för att genomföra utbildningstolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen. Motionärerna framhåller att döva och hörselskadade studerande i lika hög grad som andra studerande måste kunna ta del av föreläsningar, ställa frågor och kommunicera med sin lärare. För vissa utbildningsanordnare har det emellertid blivit för dyrt att bekosta de teckenspråkstolkare som behövs. Ett statligt ansvar för dessa kostnader bör enligt motionärerna finansieras genom att medel förs över från kommunbidragen till ett samlat anslag för utbildningstolkning. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

I motion 2003/04:Ub211 (m) begärs att statsbidrag till teckenspråkstolk även skall kunna utgå till privata utbildningsanordnare. Motionärerna påpekar att de privata skolorna själva måste stå för nödvändiga anpassningsåtgärder för personer med funktionshinder, medan folkhögskolor samt universitet och högskolor kan få statligt stöd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena mot bakgrund av att en utredning i ärendet nu tillsatts.

Regeringen beslutade i december 2003 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket. I direktiven till utredningen (dir. 2003:169) anges att en förutsättning för att döva, dövblinda, vuxendöva och vissa hörselskadade vuxna skall

kunna delta i utbildning är att de får tillgång till tolk. Det finns inga särskilda regler för när utbildningstolk skall beviljas. Bristen på tolkar samt de höga kostnaderna kan ibland försvåra utbildning inom kommunal vuxenutbildning. Utöver kommunal vuxenutbildning samt utbildning vid folkhögskolor, universitet och högskolor bedrivs undervisning även av studieförbund och privata utbildningsanordnare. I den mån döva och hörselskadade vuxna söker och antas till utbildning hos privata utbildningsanordnare finns det ingen täckning för tolkkostnader, utan dessa betalas av den studerande.

Enligt direktiven skall den särskilde utredaren kartlägga möjligheterna för döva, dövblinda, vuxendöva och vissa hörselskadade vuxna till utbildning som är likvärdig med andras och vid behov lämna förslag till ökad tillgänglighet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Skolans kvalitet för barn med funktionshinder (punkt 1) – m, kd, c

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Anna Ibrisagic (m), Sofia Larsen (c) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub220 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Mycket tyder på att kommunernas förmåga att ge barn med funktionshinder en fullgod skoltid har svåra brister. Som exempel på problem i dessa barns skolsituation kan nämnas brist på speciallärare, socialt utanförskap, skolmiljöer som inte är fullt handikappanpassade och få möjligheter att välja skola. Ju svårare ett barns funktionshinder eller kombinationer av funktionshinder är, desto sämre klarar kommunerna av att möta barnets behov.

Den kommunala skolans kvalitet för barn med funktionshinder måste enligt vår mening granskas, med avseende på både undervisningens och den sociala situationens kvalitet. Granskningen bör göras inom ramen för en parlamentarisk utredning. Vidare bör direktiven för utredningen klargöra att förhållandena i den kommunala skolan skall betraktas i ett barn- och föräldraperspektiv och att den sociala situationen för barn med funktionshinder utförligt skall belysas.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionsyrkandena som sin mening ge regeringen till känna.

2. Grundskoletidens längd (punkt 2) – m, fp, c

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Anna Ibrisagic (m), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub220 yrkande 6.

Ställningstagande

Barn med funktionshinder måste få utvecklas i sin egen takt. Många barn med svåra funktionshinder har på grund av dessa inte kommit så långt i sin utveckling som motsvarar deras fysiska ålder. Olika kommunikationshinder gör att det kan ta längre tid att tillgodogöra sig undervisningen. Vi anser att grundskoletidens längd måste vara flexibel och kunna anpassas efter varje barns behov. Så länge barnen lär sig och utvecklas bör de kunna få gå kvar i grundskolan.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandet.

3. Tillgänglighet för funktionshindrade elever (punkt 3) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub388 yrkande 5 samt avslår motionerna 2003/04:Ub332 och 2003/04:Ub493.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning måste det bli besvärligare för kommunerna att strunta i skolans tillgänglighet för funktionshindrade elever. Kommuner som inte gör tillräckligt för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig undervisningen skall tvingas att betala böter. Elever som hittar bättre service i en annan kommun skall få utbildningen där bekostad av hemkommunen. Vi anser att elever med funktionshinder skall ha samma möjligheter att välja skola som andra elever, om inte några alldeles särskilda skäl gör att det inte är möjligt.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:Ub388 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

4. Rätten för elever till särskilt stöd (punkt 4) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub439 yrkande 9 och avslår motion 2003/04:So497 yrkande 3.

Ställningstagande

Elever med funktionshinder och mindre synliga handikapp, t.ex. neurologiska handikapp, måste få den hjälp och den uppmärksamhet som deras speciella handikapp kräver. Skolans personal måste tydligt meddela hur resurserna ser ut. Jag vill framhålla att barn och ungdomar med funktionshinder så långt det är möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun. Barn med olika handikapp måste tillförsäkras tillgång till anpassade läromedel, och barn med grav hörselskada måste tillerkännas behov av teckenspråkslärare.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motion 2003/04:Ub439 yrkande 9.

5. Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (punkt 5) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So504 yrkande 25 samt avslår motionerna 2003/04:Ub225, 2003/04:Ub377 yrkande 6 och 2003/04:Ub439 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi föreslår att regeringen låter utarbeta ett handlingsprogram för barn med neuropsykiatriska funktionshinder, dvs. barn med diagnosen ADHD, DAMP eller Aspergers syndrom. Om dessa barn inte får det bemötande de behöver kan ytterligare psykiska problem förvärra deras situation. För denna grupp av barn är också risken för framtida brottslighet större än normalt. Vi vill betona att mer kunskap om funktionshindret behövs hos både skolpersonal och föräldrar, och nya kunskaper måste tillämpas.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:So504 yrkande 25 som sin mening ge regeringen till känna.

6. Utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (punkt 5) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub377 yrkande 6 och

2003/04:Ub439 yrkande 10

samt avslår motionerna

2003/04:Ub225 och

2003/04:So504 yrkande 25.

Ställningstagande

Kännetecknande för barn med ADHD, DAMP och Aspergers syndrom, de s.k. bokstavsbarne, är deras bristande förmåga att hantera sociala situationer. Koncentrationssvårigheter och hyperaktivitet är andra kännetecken. Som Skolverkets undersökning om särskolan visat står dessa barn för en stor del av ökningen i särskolan. Det är ofta mycket olyckligt. Särskolan är till för barn med en utvecklingsstörning, barn som saknar den intellektuella förmågan att klara av grundskolan. De s.k. bokstavsbarne tillhör oftast inte denna kategori.

Jag anser att metoder och former i undervisningen skall utvecklas för att möta dessa barns individuella behov, t.ex. satsningar på små undervisningsgrupper inom grundskolan. Undervisningsmetoder bör kunna tas fram av Centrum för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet som har specialkunskaper på området. Jag anser vidare att den pågående särskoleutredningen bör få ett utökat uppdrag för att se över utbildningen för de s.k. bokstavsbarne.

Vad jag här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionerna 2003/04:Ub377 yrkande 6 och 2003/04:Ub439 yrkande 10.

7. Stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter (punkt 7) – fp, c

av Ulf Nilsson (fp), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub392 yrkande 9

och avslår motion

2003/04:Ub454.

Ställningstagande

En utredning bör tillsättas i syfte att ge elever i grundskolan med läs- och skrivsvårigheter samma rätt till stöd som i dag garanteras studerande inom den högre utbildningen. I dag får studenter på högskolan hjälp med t.ex. förlängd tid för examina, tillgång till andra examinationsformer, pedagogiskt datorstöd, extra stöd från läraren genom extra undervisning, anteckningshjälp etc. I grundskolan får eleverna förlita sig på att skolan och kommunen tar sitt ansvar. Vi menar att ju längre skolan dröjer med att satsa resurser på dessa elever, desto dyrare blir det att reparera skadan. Oavsett anledning till läs- och skrivsvårigheter/dyslexi behövs det stödinsatser. Det kan för grundskoleelevernas del handla om extra undervisning, specialundervisning, särskilda hjälpmedel, muntliga prov och särskild hjälp vid prov, men framför allt behövs det individuella studieplaner.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:Ub392 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

8. Särskolan som egen skolform (punkt 8) – m, fp

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Anna Ibrisagic (m), Tobias Billström (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So504 yrkande 30.

Ställningstagande

För elever med utvecklingsstörning skall det vara möjligt att välja särskola. Det är föräldrarna som skall avgöra valet av skolform. Den nu sittande utredningen kring särskolans framtid har oklara direktiv huruvida särskolan skall fortsätta att vara en egen skolform eller inte. Vår uppfattning är att skolformen särskola skall finnas kvar för att garantera elever med utvecklingsstörning möjlighet till undervisning som är anpassad efter deras behov.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandet.

9. Grund för särskoleplacering (punkt 9) – m, kd

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub377 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Ansvar för att pröva om ett barn kan tas emot i särskolan ligger på särskolans styrelse. Det finns inga närmare regleringar av hur dessa prövningar skall gå till, men det vanliga är att besluten grundar sig på pedagogiska, psykologiska och i vissa fall medicinska utredningar. I och med att de flesta kommuner nu har egen särskola har antalet personer som är involverade i utredningar kring särskoleplaceringar ökat kraftigt. Enligt vår mening är det därför nödvändigt att ett regelverk tas fram där det tydligt anges vilka barn som har rätt till särskola och vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till grund för placeringen.

Under en tid då kraftiga nedskärningar har gjorts på skolans område har resurserna till stödundervisning och extrahjälp till svaga elever minskat. Att då placera eleven i särskola kan vara en ekonomisk lösning på problemet. Vi vill understryka att placering av barn i särskola inte får styras av resursbrist i grundskolan. Barns rätt och möjlighet till utbildning måste alltid utgå från det enskilda barnets unika behov och förutsättningar.

Vad vi här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandena.

10. Rätten till omprövning av särskoleplacering (punkt 10) – kd av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub377 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag föreslår att det införs en rätt för föräldrar till omprövning av beslut om barns placering i särskolan. I dag förekommer förnyad prövning av särskoleplacering endast i de fall då aktiva engagerade föräldrar uttryckligen krävt en sådan. Enligt min mening är det viktigt att en naturlig omprövning görs efter några år, särskilt för de barn som ligger i gränzonen för placering.

Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

11. Särskolans personkrets (punkt 11) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub377 yrkande 4

och avslår motion

2003/04:Ub413.

Ställningstagande

Ökningen under senare år av antalet barn i särskolan har också inneburit att nya grupper tagits in. I många kommuner tolkas begreppet utvecklingsstörning allt vidare. Denna utveckling anser jag vara oacceptabel. Särskolan skall vara en skolform för barn och ungdomar med just utvecklingsstörning. Den får inte bli en skola för alla barn som av olika anledningar har det svårt i skolan.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:Ub377 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

12. Upphävande av beslut att avveckla specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav tal- och språkstörning (punkt 12) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Anna Ibri-sagic (m), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub220 yrkandena 2 och 3,

2003/04:Ub258 yrkande 1,

2003/04:Ub367 yrkande 15,

2003/04:Ub377 yrkande 8,

2003/04:Ub391 yrkande 17 och

2003/04:So504 yrkande 29.

Ställningstagande

Vi vill betona att staten måste ha ett särskilt ansvar för skolan för elever med svåra funktionshinder. Beslutet att avveckla specialskolor som Ekeskolan, för elever med synskada och ytterligare funktionshinder, och Hällsboskolan, för elever med grav tal- och språkstörning, måste därför enligt vår mening upp-

hävas. Statens huvudmannaskap för specialskolor för dessa grupper av elever bör kvarstå.

Vi anser att elever med flera funktionshinder skall ha samma möjlighet till omvårdnad och utbildning, oavsett var i landet och i vilken kommun de bor. Det måste finnas tillgång till specialskolor för de barn och föräldrar som så önskar. När en statligt garanterad rätt att välja skola införts för elever med funktionshinder kan en annan huvudman vara ett alternativ för landets specialskolor och regionala skolor. Föräldrar och skolans medarbetare får då ekonomiska möjligheter att driva specialskola under statlig kvalitetstillsyn.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionsyrkandena som sin mening ge regeringen till känna.

13. Gymnasieutbildning för döva och hörselskadade (punkt 13) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub367 yrkande 16.

Ställningstagande

Riksgymnasiet för döva och hörselskadade ligger i Örebro. Det finns många elever med detta funktionshinder som åker till Örebro, trots att de hellre skulle vilja läsa närmare hemmet. Vi anser att regeringen bör låta se över om statliga bidrag kan ges till gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever på fler platser än i Örebro, så att dessa elever – där så är möjligt – kan få en fullgod undervisning närmare hemmet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandet.

14. Inrättande av ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder (punkt 14) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Anna Ibrigsagic (m), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub391 yrkande 18.

Ställningstagande

Synskadade ungdomar med multifunktionshinder saknar i dag tillräckligt bra möjligheter till fortsatta studier efter den obligatoriska skolan. Resultatet blir att mycket få av dem läser vidare. Dessa ungdomar bör emellertid precis som alla andra ungdomar ha rätt att kunna gå vidare i sin utbildning och utvecklas i sin egen takt, oavsett ålder. Vi anser att ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med ytterligare funktionshinder bör inrättas.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

15. Särskoleelevers fortsatta utbildning (punkt 15) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ub377 yrkande 5.

Ställningstagande

En placering av ett barn i särskola innebär vissa konsekvenser för barnets framtid. En elev med betyg från särskolan får inte gå vidare till gymnasieskolans nationella program utan kan enbart fortsätta inom gymnasiesärskolan. Jag anser att de hinder som finns för särskoleelevers fortsatta utbildning skall tas bort. Det får inte vara omöjligt för en särskoleelev att studera på ett nationellt gymnasieprogram om eleven har den kompetens som krävs, särskilt som det allt oftare är barn utan intellektuell utvecklingsstörning som placeras i särskola. Den sittande särskoleutredningen bör se över dessa problem.

Vad jag här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandet.

16. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning (punkt 16) – fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ub377 yrkande 7, 2003/04:Ub391 yrkande 19 och 2003/04:So575 yrkande 7.

Ställningstagande

Vuxna med en utvecklingsstörning eller som av andra skäl har gått i särskolan som barn har inte samma rätt till grundläggande vuxenutbildning som andra vuxna har. Kommunerna är i dag inte skyldiga att bereda plats för alla som vill studera i särvox. Detta är enligt vår mening en diskriminering av en grupp medborgare. Rätten till grundläggande utbildning bör gälla alla. Vi anser att utvecklingsstördas rätt till vuxenutbildning skall skrivas in i skollagen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna och därmed bifalla motionsyrkandena.

17. Kostnader för utbildningstolkning (punkt 17) – m, kd

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub211

och avslår motion

2003/04:So575 yrkande 5.

Ställningstagande

Många yrkesinriktade utbildningar drivs av privata anordnare, såsom ideella föreningar, med begränsade resurser. Medan folkhögskolor samt universitet och högskolor kan få statligt stöd för att tillhandahålla utbildningstolk för döva och hörselskadade studerande, måste de privata skolorna själva stå för dessa kostnader. De hittillsvarande erfarenheterna pekar på att detta leder till diskriminering. Vi föreslår därför att det skall bli möjligt, även för privata utbildningsanordnare, att ansöka om statsbidrag till teckenspråkstolk.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:Ub211 som sin mening ge regeringen till känna.

18. Kostnader för utbildningstolkning (punkt 17) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:So575 yrkande 5

och avslår motion

2003/04:Ub211.

Ställningstagande

Vuxenutbildningen är inte alltid tillgänglig för funktionshindrade. För att en studerande skall kunna vara fullt ut delaktig i undervisningen måste han eller hon få ta del av föreläsningar, ställa frågor och kommunicera med sin lärare. Detta gäller naturligtvis döva och hörselskadade i lika hög grad som andra studerande. Problemet är att för vissa utbildningsanordnare har det blivit för dyrt att bekosta de teckenspråkstolkare som behövs. Vi anser att staten bör överta ansvaret för de kostnader som uppstår för att genomföra utbildningstolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen. Finansieringen av denna reform skall enligt vår mening ske genom att medel förs över från kommunbidragen till ett samlat anslag för utbildningstolkning. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:So575 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i yttrandet.

1. Rätten för elever till särskilt stöd (punkt 4) – c

av Sofia Larsen (c).

Skollagen är tydlig när det gäller skolans skyldighet att stödja barn med svårigheter i skolan. Däremot finns det i praktiken inga tydliga kriterier på vad som ingår i rätten till stöd och ingen faktisk möjlighet att utkräva denna rätt. Bestämmelserna borde i högre grad ge den enskilda eleven laglig rätt att få sina stödbehov utredda och tillgodosedda. Mot bakgrund av att Skollagskommittén i sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002: 121) lagt fram förslag med denna inriktning som stärker elevens rätt och innebär tydligare regler, avstår jag nu från att reservera mig i ärendet.

2. Särskolan som egen skolform (punkt 8) – v

av Lennart Gustavsson (v).

Vänsterpartiet anser det viktigt att den parlamentariska kommittén (Carlbeckkommittén) som skall se över utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning har ett brett uppdrag. Möjligheterna att arbeta med två parallella alternativ, nämligen att särskolan och särsvux kvarstår alternativt upphör som skolformer, skulle ge förutsättningar att utredningen på allvar kan forma förslag som långsiktigt skapar goda utbildningsmöjligheter för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04:Ub211 av Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen beslutar att även privata utbildningsanordnare skall kunna ansöka om statsbidrag till teckenspråkstolk.

2003/04:Ub220 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva beslutet att stänga specialskolan Ekeskolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva beslutet att stänga Hällsboskolans specialskola.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda den kommunala skolans kvalitet för barn med funktionshinder, både med avseende på undervisningens och den sociala situationens kvalitet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dagens brister i skolan för barn med funktionshinder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundskolans längd måste kunna vara flexibel och anpassas efter varje barn.

2003/04:Ub225 av Yvonne Andersson och Sven Brus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utredning kring skolgången för barn med diagnos ADHD, DAMP, Aspergers syndrom etc.

2003/04:Ub258 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för specialskolans elever.

2003/04:Ub332 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tydliga markeringar för funktionshindrade elevers rättigheter i en skola för alla.

2003/04:Ub367 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att elever med flera funktionshinder skall ha möjlighet att välja att gå i statliga specialskolor.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över om statliga bidrag kan ges till gymnasieutbildning för döva och hörselskadade på fler platser än i Örebro.

2003/04:Ub377 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till omprövning av särskoleplacering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en tydligare reglering av vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till grund för särskoleplacering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att placering av barn i särskola inte får styras av resursbrist i grundskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolan får förbli en skola för barn med intellektuell utvecklingsstörning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanröja de hinder som finns för särskoleelevers fortsatta utbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utökat uppdrag för särskoleutredningen rörande utbildningen för de s.k. bokstavsbarne.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till utbildning vid sörvux.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av specialskolor för funktionshindrade barn.

2003/04:Ub388 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgänglighet för funktionshindrade elever.

2003/04:Ub391 av Håkan Larsson m.fl. (c):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att beslutet om att stänga den fasta skoldelen på Ekeskolan skall omprövas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta ett nytt riksgymnasium för synskadade barn med multifunktionshinder.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge personer med särskoleutbildning tillträde till vuxenutbildningen.

2003/04:Ub392 av Håkan Larsson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge elever i grundskolan med läs- och skrivsvårigheter samma rättigheter till stöd som i dag garanteras studerande inom den högre utbildningen.

2003/04:Ub413 av Anita Jönsson och Kerstin Engle (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vissa barn med funktionshinder.

2003/04:Ub439 av Alf Svensson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elevers behov av särskilt stöd skall tillgodoses.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla metoder för att möta de så kallade bokstavs barnens behov.

2003/04:Ub454 av Lars U Granberg och Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör överväga en översyn av stödet till barn med särskilda behov.

2003/04:Ub493 av Margareta Israelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrott i skolan för barn med funktionshinder.

2003/04:So410 av Börje Vestlund (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de kognitiva effekter som epilepsi kan medföra för barn och ungdomar blir kända och omvandlade till praktisk pedagogik i skolan.

2003/04:So497 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av skollagen.

2003/04:So504 av Marita Aronson m.fl. (fp):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handlingsprogram för barn med neuropsykiatriska funktionshinder för att därigenom minska framtida brottslighet.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de statliga specialskolorna för multihandikappade elever.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskolan som fortsatt egen skolform.

2003/04:So575 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten finansierar kostnader för utbildningstolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen.
7. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med lagförslag om individers rättighet till vuxenutbildning för utvecklingsstörda inom sårvox.